

'Twintig minuten' door Chaja Polak

“Ik geloof dat verdriet een kloof vormt tussen mensen, maar heel soms denk ik dat het ook juist een brug kan slaan en je de hand reiken.”

Deze zin uit *Twintig minuten*, waaruit zwaarte spreekt maar ook een sprank hoop, geeft de essentie van deze nieuwste roman van Chaja Polak mijns inziens mooi weer.

Chaja Polak schreef romans, verhalenbundels en poëzie. Ze staat bekend als een stilistisch sterke auteur. Hoe het verlies van een dierbare vele jaren later nog op iemands leven en (familie)relaties inwerkt is een terugkerend thema in haar werk. Ook in *Twintig minuten* is dit thema belangrijk.

Twintig minuten gaat over een vrouw, Bronia, die zich voorbereidt op iets moeilijks. Ze gaat haar dochter en echtgenoot op de hoogte stellen van iets wat ze al decennialang met zich meedraagt, iets wat haar overkomen is in Auschwitz. We volgen haar mijmeringen over hoe het zou zijn dit te delen met haar geliefden. Ook worden we deelgenoot van haar herinneringen aan het gruwelijke en van haar gedachten over haar leven sindsdien.

Geleidelijk leren we het hoofdpersonage kennen. Ze heeft een volwassen dochter, Evelyne, met wie ze een moeizame band heeft en ze fantaseert dat haar burens haar familie zijn. We voelen zowel haar onmacht als haar verlangen om warme familierelaties te onderhouden. In haar huidige leven is Bronia aanwezig, maar ze leeft ook in het verleden. Waar het voor haar zo bepalende gebeurde, noemt ze *“de enige waarachtige wereld”*.

Nu, in de tijdspanne die het boek beslaat, treuzelt Bronia eindeloos. In plaats van Evelyne van het vliegveld te halen rijdt ze rond in de stad, zit in een park op een bankje en stelt het moment uit dat ze haar dochter zal zien. In haar hoofd oefent ze hoe ze het huiveringwekkende zal gaan zeggen. Via haar gedachten komen we te weten wat er in haar verleden is gebeurd: dat ze toen en daar haar kind - haar eerste kind - verloren is. Bovendien raken we vertrouwd met haar gevoelsleven.

Chaja Polak is sterk in subtiliteit. Expliciete beschrijvingen van Bronia's gemoed heeft ze niet nodig om ons daarmee vertrouwd te maken. De taal die ze gebruikt is beeldend en de beelden zijn krachtig.

"Evelynes bedje. Op lage poten. Soms verstopte ze zich eronder. Ik kon er niet bij. Ik kon haar er niet onder vandaan halen."

"Ik houd van Evelyne als ze niet bij me is. (...) wanneer ze hier is verstar ik. Ze lijkt ook zo op het kind."

"Hij noch ik brak het woord ontberingen open, hij noch ik haalde de inhoud naar boven om die zichtbaar tussen ons in op de grond neer te leggen."

We krijgen een idee van de afstand die Bronia voelt ten opzichte van haar dochter. We ervaren de zwaarte van het geheim dat ze bij zich draagt. De afwezigheid van gehechtheid spreekt ook uit de pagina's. Er is een leegte in Bronia's hart, een eindeloos verdriet om haar verloren kind.

Voor Bronia is het zowel onmogelijk als noodzakelijk om haar last met haar tweede gezin te delen. Kunnen woorden zoiets wel bevatten, kan een ander zoiets wel bevatten? Maar nog langer de zwaarte alleen dragen is niet te doen. Als Bronia uiteindelijk, aan het eind van het boek, op het punt staat haar dochter in te lichten, ervaart ze vrijheid en rust.

Toen ik *Twintig minuten* uit had, moest ik even bijkomen. Wat ik waardeer in een roman heb ik hier zeker gevonden: je voelt mee met het hoofdpersonage en vertoeft in haar beleavingswereld. Dat de emoties van het personage dan ook nog intens zijn en Chaja Polak deze in elegante voorstellingen aan ons presenteert, maakt dat het boek me heeft geraakt.

Wat ik daarnaast goed vind aan deze roman is dat hij boeiende vragen bij me oproept. Hoe beïnvloedt een aangrijpende ervaring intermenselijke relaties? Wat doet het met een mens dat zijn naasten zijn verleden niet of juist wel kennen? Is een verdriet inderdaad draaglijker als je het gewicht ervan deelt met een ander, *"zoals je een volle tas met boodschappen draagt, elk een hand aan een hengel"*?

Dat Chaja Polak grote thema's en veel menselijkheid in een soepel leesbaar verhaal heeft verwerkt, is knap. Aan iedereen die psychologische diepgang in een boek belangrijker vindt dan spannende verwickelingen, raad ik *Twintig minuten* van harte aan.

Uitgever Atlas Contact, 2015

Pagina's 107

ISBN 978 9025 444 822

Recensie door Fieke Boschman, februari 2016